

VITA BEATÆ ODÆ VIRGINIS

PROLOGUS

779 Si poetas ineptarum atque anilium coniectores fabularum, qui veritatem nube mendacii obducentes, vitium pro virtute colere statuerunt, cæcus error gentilium magnis studuit laudibus commendare, et eorum nomina clarioribus titulis dilatare, multo magis nostros philosophos, assertores veri, justitiæ et virtutis amantes decet præcipuis efferre præconiis, qui quidquid usquam vel in sententiis doctorum prædicabile, vel in gestis illustrium virorum clarum emittit, scripti vinculo diligentius consignarunt, et ad posterorum notitiam legendum et non negligendum celebri memoria derivarunt. Quorum quidem usque ad nos per successionem labentium sæculorum prudens invigilavit intentio, ut non solum virorum, sed etiam feminarum quæ supra sexum virtute mirabiles claruerunt, dignis memoria catalogus texeretur, quatenus si quem tanti rumoris salubris aura perflaverit, ad similiter vivendum pro studio provocetur; et si in hujus mundi nocte deciduis temporibus quorsumlibet lampas hujusmodi accensa splenduerit sub modio non celetur, sed ad lucendum omnibus qui in domo Dei sunt, super candelabrum elevetur. Sicut autem non minimam vituperii notam incurrit, qui vel scientia inflatus, vel corruptus invidia seu ignavia pressus quod didicit, sibi soli scire eligit, quam ad aures extendere

A plurimorum, sic laudabilem se constituit et gratiam addit capiti suo, qui dignos laude viros in ecclesiis attollit et prædicat in capite omnium compitorum. Quod primus apostolorum facere curavit, cum prohibentibus se scribis et Pharisæis ne in nomine Jesu loqueretur, hujusmodi responso eleganter obviavit. « Non possumus, inquit, quæ audivimus et vidimus non loqui (Act. iv). » Nam, ut quidam ait, « quodammodo societatem laudis affectat: qui aliena, bene vel dicta vel gesta primus enuntiat » Nullius enim boni sine socio jucunda possessio est. Eapropter licet ingenii mei grossitiem lima doctrinæ litteralis minus exspolierit, licet sophisticam Socratis conclusionem vel enthymema Demosthenis, aut opulentiam facundiae Tullianæ nullatenus attigerim, devotione tamen fretus, quam scientia vitam cujusdam virginis quæ nostris in diebus, nostris sub oculis, virtute insignis claruit, pedestri sermone aggrediar utcumque balbutire, commendans me meritis ipsius, ut in laudem sui os meum dignetur aperire, quatenus debile principium fortuna melior subsequatur, nec verebor ænuli veterum lectoris, nec garrulum judicem pertimescam, dum in velamento orationum ipsius securus ab hujusmodi turbine et pluvia delitescam.

INCIPIT VITA.

Sicut nocte media interlucentibus astris grata polus varietate depingitur, et umbrarum vellus horridum lucis beneficio sensim ab orbe detergitur; sic in hujus peregrinationis profunda cæcitate, sanctorum congregatio diverso meritorum fulgore mirifice investitur, quæ, dum multiplices per mundum exerit virtutum radios, super omnem stellarum pulchritudinem clarior invenitur.

Hujus diversitatis gratia varietas pascit oculum intuentis, quoniam confusum nil novit, dissonum in se nil recipit, sed semper recurrit in idipsum, sicut in illa supernæ civitatis habitatione, cujus est participatio in idipsum, multe sunt mansiones, distincti ordines, diversa claritudo: unus tamen Deus omnibus est omnia, lex inexstinguibilis, vita non moriens, pax indeficiens, immarcescibilis pulchritudo. In hoc ordine sedium æternarum quidam clarioribus titulis cæteros antecellunt, donati munere beatitudinis potiore, qui videlicet in hujus

C pressura torcularis pro testamento Dei sua corpora contriverunt, vel qui se sibi abnegantes, carnem et spiritum in tentationum frictorio confrixerunt multis insudantes jejuniis, vigiliis et labore. His omnibus castitas virginalis altiore gradu, et quadam dignitatis prærogativa merito principatur, Regem gloriæ, Agnum sine macula quanto consimilius, tanto propinquius comitatur. Hanc vitæ celsitudinem *Odæ* virgo venerabilis aggredi concupivit, in qua ipse auctor et consecrator ejusdem virginittatis, votis ejus benigne aspirans usque ad gloriosum vitæ finem intemeratam custodivit.

780 Tempore siquidem quo universalis Ecclesiæ curram papa Innocentius ardigabat, Lotharius Romanum imperium in occiduis partibus ministrabat, Ludovicus Philippi apud Francos jus regium obtinebat, vir venerabilis Remaldus Rhemensem metropolim, Liethardus vero Cameracensem diocesim providebat, et Balduinus Hielendis principatum

Illyriam possidebat, in prædicto pago villa quæ vulgo Allodium dicitur, hæc virgo claris processit natalibus; patre Wiberto, matre nomine Thescelina, qui tam pietate divini cultus, quam nobilitate splenduerunt genuina. Virgo itaque sapiens nobilem utroque parente carnis trahens originem, noluit vita degeneri nativam obscurare claritudinem; sed carnis pruritum, qui molliem femineam potenter enervat, in ipso velut germine resecaans seductibilem mundi blanditiem, affectusque illicitos a se penitus relegavit et in scholam virtutis se totam conferens, primam ætatem suam castitatis flore et pudicitia titulo decenter venustavit. Sentiebat quippe, secundum quemdam ethnicum, quod sine causa, parentum titulis uteretur, nisi propriis juvaretur. Unde et Boetius: « Splendidum te, inquit, si tuam non habes; aliena non efficit claritudo. » Proposuit igitur in animo suo ac devovit virginittatis suæ privilegium sponso illi cœlesti adhuc adolescentula dedicare, et meditabatur quotidie ut columba, quomodo locis palustribus voluptatis terrenæ derelictis, in montem vitæ sanctioris, aptius ac liberius valeret enatare, et in humilis petrae caverna suum nidulum collocare. Jamque votis omnibus aspirabat ad illud Cantici canticorum: « Ibo mihi, inquit, ad montem myrrhae, et ad colles Libani (Cant. 4). » Videbat namque multos in planitie vitæ sæcularis libertate noxia per morum declivia licentias effrenari, et sciens nisi ad regulam pravam non corrigi, ad montem myrrhae, id est ad arduam regularis formulæ disciplinam optabat elevari. Et quia liliom castitatis inter dumeta transitorie vanitatis, et vallis lutulentæ proluvio plerumque cogitur absorberi ad colles Libani, id est ad religiosarum conventicula feminarum, quæ totius sanctitatis candore gratissimo reflorebant, cupiebat transportari.

Eumvero post factum votum suum sub custodia parentum, usque ad annos pubertatis delituit et ferriato a mundi rebus animo, quod primum compositæ mentis argumentum est, in se recedere, secumque commorari, instituit. Et ne innocentia suæ fama invida aliquo modo novercicaretur, conventicula, colloquia puellarum quibus luxus et desidia cordi erat velut viperas declinavit: solas ad se sabinas admittens, quibus de honestate et amicitia sermo erat, quarum publicum testimonium privata actio non obumbravit. Cujus licet exteriorem vultus speciem color genuinus mirifice investiret, et virgineo moderamine mellita ore pocula secum loquentibus impartiret, omnis tamen decor ejus et gloria ab intus erat, quia dilectus ejus inter duo ubera sua delectabiliter morabatur, cum quo in secreto conscientia velut in thalamo nuptiali jugiter loquebatur. Proinde juvenum lascivos affatus et aspectus verebatur, vel potius contemnebat, quorum oculus nuntiat impudica, et os loquitur vanitatem, qui supino pectore facientes super se inaniter extolluntur et in omnem præcipientes rotantur libidinis voluptatem. Dum igitur animo illius terrenum nil sederet, dum

votis suis quotidie satisfacere deliberat, dum amore concepto irrefragabiliter, sed feliciter, æstualet, quemdam cognatum suum præ cæteris sibi familiarem accersivit, et ei sanctos æstus suos licet pavida ad unguem expedit, orans illum multisque lacrymis contestans ut secretum quod illi crediderat, parentibus suis summo studio celaretur: et ad optatos effectus ipsius suffragio pervenire mereretur. Verum quia animo cupienti nihil satis festinatur, iterat preces ut præsens votum suum in crastinum differatur, sed ad dominum Odonem Bonæ Spei tunc abbatem quantocius deferatur, quatenus ab ipso et sub ipso sanctæ religionis habitum indilate consequi mereatur. Sed quia nusquam tuta fides, nec facile amicus caveri potest, si velit insidiari, dum virgo simplicitate columbina votum suum secretius extimat procurari, ille conversus est retrorsum, nec veritus amicum pectus lædere, ire perrexit patri et matri secretum deoperire, et vice versa ordineque perverso iter quod parare debuerat studuit impedire. Cujus genitores cum de filia rem hujusmodi auribus percepissent, turbati sunt et commoti super hoc verbo graviter doluerunt, et communicato cum suis consilio, maritali compede castitatis propositum infirmare decreverunt.

Queritur igitur virgini sponsus qui genere, moribus, divitiis et honore aptus ejus nuptiis invenitur, convocataque hinc et inde multitudine amicorum et proximorum, tractatur de confederandis ad invicem nuptiis liberorum. Juvenis ille, Simon nomine, oblata a patre et parentibus sponsam cum suorum pari assensu prono favore suscipit, felicemque se fore tantis nuptiis, bona licet spe, tamen propemodum gloriatur, fidemque promissis quantocius facere admonet, quod et sine dilatione cum jurisjurandi sacramento confirmatur. Dato itaque ab utraque parte fœdere, tandem celebrandæ huic copulæ dies præfixa nominatur.

Interea dum virgo sacra inter spem metumque pendula fluitaret, mentemque ejus diversa ac dubia teneret cogitatio, tristi et insperato **781** hujus rumoris terretur auspicio, dum scilicet secretum quod in aurem unius celandum deposuerat, audivit ab omnibus in publicum ventilari, et quæ viri torum in delicto nescire decreverat, suas accepit in proximo nuptias debere celebrari. Et quæ jam paraverat egredi de domo patris sui, et expedito itinere ad locum pergere propositæ sanctitatis, gravi præpeditur offendiculo novoque timore concutitur, ne perdat virgineæ sigillum castitatis. Sed qui non est testatus, quid scit? Purro non est virtus, vel esse non videtur, quam diligens athleta in tentationum gymnasio, crebro exercitio sudare non compellit, quam vel protervus auster totis viribus non urget, vel threicius boreas flatu libero frequentius non impellit, quæ nocivo pressa torpore sagittas hostium toxicatas a se fortiter non repellit. Virtus enim ex eo vocatur, quod suis viribus nitens non superetur adversis. Virtus autem nil habens in

so contrarium, non clarescit, nec splendida sine examinatione fit. Non probata vero nec examinata nec virtus est, nec potest magnos spiritus ad certamen afferre qui nunquam suggillatus est. Eapropter Dominus virtutum qui suos pugiles sic tentari patitur, ut tamen secundo proventu possit tentatio sustineri, ancillam suam quam agone triumphali cum hoste configere disponebat, ut haberet consuetudinem præliandi, in hac palestra diligentius voluit exerceri. Consuetudo enim perperationem laborum faciliorem facit. Permisit, inquam, et voluit eam tentari non ut infirmitate feminea sub fasce deficiens ab hoste impulsiva versaretur, sed ut mirandum cunctis spectaculum præberetur, dum puella inermis et humilis contra loriceatum et sublimem illum Goliath ad certamen singulare mitteretur, et congressu virili hostem fortiter expugnando palma victoriæ digne pro merito potiretur. Sentiens itaque virgo varios tentationum turbines adversum se commoveri, hostemque totis viribus sibi bella parantem; recurrit in se suscitaturque dilectum, in humili cordis sui hospitio delectabiliter decubantem, querulasque voces apud eum deponit et nuntiat hostem pro foribus insidiantem: mittique auxilium sibi de caelo postulat, et accingi fortitudine lumbos suos, sciens quia fortitudine opus est contra fortiter dimicantem. Commendat etiam Christo attentius suæ privilegium castitatis, quod illi adhuc ætate parvula consignavit, et ut viam veritatis quam elegit inoffenso pede et calle impolluto possit decurrere, orat vincula dirumpi, quæ illi Satanas in ruinam et scandalum præparavit. Dum sic ad ostium amici grata importunitate insistit preces iterans, evigilat ille et ad vocem sponsæ aurem inclinat pietatis, aperitque illi, et mollem diligentis animum benigne consolatur, imprimens osculum intrariæ (sic) charitatis. Et ne timeat a timore nocturno vel ad quoslibet paveat occursum tentationis, pane fortitudinis illam reficit omne delectamentum habente, et omnem saporem suavitatis, seque illi fore præsidio pollicetur in die tribulationis. Hoc percepto divinitus aromate, et velut semine quodam fortissimo in agro fertili recepto, cassas virgo secludit formidines, et quæ paulo ante ad cujusvis auræ tenuem flatum poterat inclinari, jam stabilis manens ridet ætheris iras, maris sonitus, ventorum turbines. Dum circa eam hostis multiplici intendit aucupio ut inevitabile flos virgineus incurrat detrimentum: illa conceptum semel bene vivendi propositum ardentiore voto proponit adimplere, liberoque volatu enatat ad petræ solidæ munimentum. In locis itaque munitissimis fixo tentorio jam non timet millia populi se circumdantis, sed gnara præliandi si consistant adversum se castra, in hoc sperans gloriatur, provocat magis hostem quam ipsa provocatur, secuta jam cum Paulo dicere: « Quod nec tribulatio, nec gladius, neque mors, neque ulla creatura poterit eam a charitate Christi deducere (Rom. viii). » Instat denique nuptiarum dies, et ad aures plurimorum fama

A celebri divulgatur, domus cultu vario pietisque tapetibus decoratur, solito nitidior ac lætior incedit familia, ornatus multiplex ad cultum virginis summa cura, summo studio procuratur, ipsa tamen non ambulat in magnis, neque in mirabilibus super se, neque vultus ejus gravitas in diversa mutatur. Iuduerat quippe animum virilem præter quem, ut quidam ait: « Mirabile nihil est, cui magno magnum nihil est. » Animadvertens pater ad cupitum voluntatis suæ propositum filiam nullatenus inclinari timore nimio perorgetur, ne dum insistit totis viribus invitam desponsari, dolor nimis ejus occupet animum, et morbo incurabili cogatur infirmari vel certe fugam inire molliatur, de qua non possit facile revocari. Has opinionum quæstiones dum querulo versat in pectore, falso tandem illis occurrere proponit argumento, et incumbente vespera, quæ in diem desponsationis occumbebat, sermonem blandum virginis infert auribus, mendacii operum velamento. « Non decet, inquit, filis, ut tuæ flos juventutis in ipso ortu suo decidat et arescat, ne color genuinus alicujus inficiatur mœstitudinis atramento, sed potius lætare in adolescentia tua, et multa possessione, multisque frui divitiis et tristitiæ terso nubilo lætitiæ induere ornamento. Omnem, queso, ab animo proturba gravitatem, et parentum vultu tristi noli lædere pietatem, ac ne timeas quod non est timendum, ego diem nuptialis copulæ, quem in crastinum æstimas celebrandum, 782 quibusdam occupatus negotiis prolongavi in tempus aliud propensius exsequendum. » Audito illa verbo quod sibi pater in corde et corde loquebatur, quasi pro omine illud accipiens, falsum pro vero nesciens amplexatur, et ignorans quid superventura pareret dies, quasi primum cornu prælii contractam gloriatur.

Euimvero nocte transacta cum revoluto axe sol diei matutinum radiasset, adest sponsus juxta præfinitum tempus cum multo suorum comitatu, adveniunt et puellæ, parentes, multæque virgines nobiles et matronæ, multo complæ studio pretiosoque nitentes vestium accuratu. Et quia ecclesia baud prope erat, multitudo convenarum in patris puellæ curiam adunatur, ipsa quoque venire mandatur, quæ quia noverat parentibus obediendum, mandatis parere non cunctatur, et procedit non ut nuptura in atrio, sed velut in teatro pugnatura, quantusque castitatis in ejus pectore maneret amor, non solum verbis, sed etiam operibus evidentius ostensura. Cumque sacerdos (ut moris est) sponsum Simonem trina interrogatione conveniret, utrum Odam virginem sibi legaliter copulari voluntarie consentiret, ille se ad hoc venisse respondit, et quæ lex conjugalis præcipiebat, omni studio se impleturum spondit. At ubi ad virginem ventum est, et an vellet prædictum sponsum accipere secundum morem quæsitum est: illa vultu rubore perfuso et fronte tenera inclinata, quidquid ejus vel oculis vel auribus perstrepebat inane reputans et superbum [supervacuum?],

non respondit sacerdoti ad ullum verbum. Hoc ejus A silentium cum ex circumstantibus alii arrogantiæ, alii verecundiæ assignarent et puram ejus conscientiam diversis sententiis lacerarent: una matronarum quæ lateri ejus familiariter jungebatur, pudori consulens virgineo, blande eam et leniter sic affatur. « Non verearis, o virgo generosa, ad ea quæ interrogaris licita jam responsione tuæ voluntatis assensum emulire, quia, sicut honestatis et verecundiæ fuit, ut semel et secundo submonita reticeres, sic ignorantix et contemptus notaberis, si ubi et quando oportuerit, os tuum vel nescieris vel volueris aperire. *Tempus enim loquendi et tempus tacendi* (Eccle. iii). Et licet a sapientia juveni consulatur ut etiam in causa sua vix loquatur, ne tamen nimietatis dignam incurrat reprehensionem, cum secundo interrogatus fuerit, initium habere docet illius responsionem. Ne igitur tot et tantorum vultus hominum nimum verecunda confundas, ne in cœvas tibi puellas exemplum silendi, imò contemptum respondendi effundas: ad interrogationem sacerdotis ter prolata jam, quæso, generosum os aperi, et responsionem infer gratiam. »

Ad hæc virgo: « Quia, inquit, tantopere quæritis utrum animo sedeat, hunc habere sponsum quem mihi nominatis, nec ipsum, nec alium me velle accipere certissime cognoscatis: quoniam illi amore juncta sum, illi soli servo fidem, cui virgini virginitatis meæ titulum, cum adhuc essem parvula volui C consignari: a cujus amplexibus nec amore alterius vel muneribus, nec minis parentum aut verberibus ullatenus potero separari. »

Ad hujus responsionis novitatem omnis quæ aderat multitudo admirans obstupescit, Simon autem se contemptum vehementer erubescit; et quærens confusionem suam objectionis alicujus palliare supercilio, illam se nolle mendaciter jactat, quæ muta careret loquendi beneficio. Cumque pendente supercilio se avertisset, et abiret indignans, et, velut hostis a tergo insisteret, equo veloci domum cum suis repeteret: parentes virginis, et qui cum ea remanserant se ipsos non minus confusos arbitran- D tes, adversus eam graviter stomachantur, et verbum quod de corde puro et conscientia bona et fide non ficta prolatum fuerat sinistrae suspicionis fermento inficere conantur. Sic nimirum, sic humanus oculus dum libenter invidiæ lippitudine caligat, minus diligenter in dubiis veri sententiam investigat: et ea quæ plerumque bono sunt animo, in partem reprobam eligit inclinare, quam sanum habendo oculum de occultis nil temere judicare. Unde cum Anna in templo Dominum fuis lacrymis precaretur et labiis summotenus palpitantibus vox ejus nulla penitus audiretur, Heli sacerdos cujus oculus jam senectute reproba caligabat, os orantis et vultum attentius, ut scriptum est, observabat; et eam non tam loquelam effundere gemitus, quam nimiam ructare potationem senex delirus æstima-

bat? « Digere, inquit, paulisper vinum quo maies (I Reg. i). » Verum mentem firma sibi ratione coherentem ab status sui rectitudine non est facile removeri: et pura conscientia linguæ oblatrantia invidorum non potest deterreri. Unde Apostolus Corinthiis: « Mihi, inquit, pro minimo est ut a vobis judicer aut ab humano die (I Cor. iv). » Stat itaque virgo prudens, mente placida et sereno aspectu in medio, ut ita dixerim, Babylonis, nec potest virginitatis arcem concutere status vehementis aquilonis, quia filia Hierusalem valle totius sanctitatis et castimonix circumsepta, luxuriæ procos et oculum petulantix aspernatur, nec habet quid commune cum filiabus Ascalonis. Sed enim pater ejus veritus ne mendacii vel perjurii arguatur, ne nota vituperii ejus nomini inferatur: assumit secum quosdam sibi necessarios et ire pergit juvenem confusum quantocius revocare, 783 eique filiam suam, velit nolit illa, promisso conjugio copulare. « Frustra autem jacitur rete ante oculos pennatorum (Prov. i). »

Comperito siquidem illa quid pater adversus se moliretur, dum quæ remanserat turba super his quæ acciderant murmurans turbaretur: nacta occasione, clam recessit, domumque veniens, in matris thalamum secessit. Firmatoque ostio super se Deum in adiutorium suum orat intendere: arrepto gladio quem ad caput lectuli videt dependere, nasum suum festinat præcidere. Sed manus tremula nec docta in gladio percutere, dum nervorum superiori duritiem ictu feminino non prævalet excutere, indignata sibi ait: « O ensis, quam retusæ es aciei, qui mordaci acumine nequis destruere meæ decoris faciei! » Hæc dicens, erexit se contra se, ferumque pressit durius et obliquo vulnere nares sibi detruncavit, pretiosumque rosei sanguinis rivulum in pelvim distillavit: sicque vultus sui genuinum splendorem admodum deturpavit. O mirandum virginis pectus! Ut non esset idonea huic nequam sæculo conformari, elegit naso vivere pravo, et seductibilis formæ speciem deformari, quam adulterino fuco falsa pulchritudine depingi, et lascivos oculos in se procaciter impingi. Maluit, inquam, ancilla Christi cute sordida et humili cultu, in domo ejus abjecta manere, et inter ancillas illius David, vel ultima reputari, quam ornatu superfluo in modum vulpium caudis pulverem tergere corpusque meretriciis fovere unguentis quibus solet adulterorum nausea provocari.

Leguntur quædam sanctæ mulieres tam nuptæ quam virgines cum earum ab hominibus impudicis castitas incursaretur, aliæ gladium pectori forti vihramine injecisse, aliæ profundo aquarum se immersisse, nonnullæ ignibus seu præcipitiis interisse, et illorum ausus temerarios morte ultronea prævenisse, sicque venerandum martyrii nomen gloriôsæ pretio mortis emisse. Videre autem videor Odam virginem nihil minus illis martyrii pertulisse, quæ, etsi carniæ suæ tunicam vel sub vel persecutoris

scitu momentaneo non exiit, etsi eam pœnalis tormentorum durities non contrivit, lavit se tamen in sanguine Agni, et candida vestimenta sua donec de medio fieret, custodivit. Quomodo vero, si necessitas ingrueret, mori subterfugeret pro Christo, quæ sic se pro amore illius desfigurans præter carnem corpore vixit in isto? Hoc enim genus martyrii majus puto, omnesque materias excedere tormentorum, si quis in carne præter carnem vivat, si tamen castraverit se propter regnum cœlorum. Denique omnibus indicitur sententia generali, ut cum ratio fidei exegerit in mortem animas suas ponant, et huic fundamento non domos, non uxores, non filios, non se ipsos anteponant: hoc autem nulla præscribitur lege vel in præceptum traditur, sed velut suum, optimumque proponitur, nec arguitur transgressionis, nisi qui se voto obligaverit vel sponte propria susceptum temeraverit. « Qui potest, inquit Dominus, capere capiat (*Matth. xix.*) » Et Apostolus: « De virginibus, inquit, præceptum non habeo, consilium autem do (*1 Cor. vii.*) » Beatus quoque Fulgentius in quodam sermone virginitatem commendans: « Imperari, inquit, virginitas non potest, sed optari. » Porro multos invenimus magnificos viros, multas vitiorum potentias fortiter superasse, multas adversum se munitiones impugnatione valida expugnasse, quos calor genuinus a totius virore sanctitatis postmodum exsiccavit, quos pruritus lomborum propemodum fatigavit, quos, ut infirmos et imbelles feminea sibi mollities turpiter subjugavit. Qui vero adversus hanc illuviem, adversus hostem hunc, gratia adjunctus prævaluit, nec corruptelæ locum dedit in carne, vel in mente sua, dignus laude est, quoniam fecit mirabilia in vita sua. Martyr igitur et virgo Oda est, quia virginitas esse non potest sine martyrio, quæ licentiam muliebri rebellionem fortis castimoniam repressit cinctorio, et eam quæ de se sibi displicebat pulchritudinem, ut noxiam abhorrens, gladii faciem suam signavit cauterio: dicens non voce sed opere illud Agnetis: « Posui signum in faciem meam, ut nullum præter Christum amatorem admittam. » Sed jam ad propositum revertamur.

Cum hi qui domi tunc aderant, quidnam in conclavi puella secreti ageret, suspecti tenerentur, et modo auribus, modo oculis rem curiosius sciscitarentur, vocem secum murmurantis auribus perceperunt: pulsantesque ad ostium, aperiri sibi multa prece, multa instantia quæsierunt. Cumque illa responsum nullum referret, nec vellet aperire, suspicati eam vel gladio vel dolore nimio deperire, in ostium pariter impegerunt, ipsamque in securi et ascia dejecerunt. Videntes autem quod in seipsam tam immaniter desævisset, quod eam pene exanguem multa sanguinis effusio reddidisset; quod pallor gelidus os ejus admodum jam tinxisset, irruerunt clamore vehementi, et ultra quam dici possit, admiratione sunt detenti. Porro genitrix ejus videns vultum filiae deformatum, cadit in faciem, pectus

tundit, laxis senectute pellibus incurvatum: longaque trahens ab alto suspiria, graves undas effundit lacrymarum, texensque lacrymabilem tragœdiam se omnium proclamat infortunatissimam feminarum. Pervolat ad patris aures, qui tunc **784** aberat eo loci, tactusque dolore cordis intrinsecus domum regreditur equo veloci: intuitusque undam sanguinis a facie filiae defluentem, atque sociam canos capitis cum amaritudine fletum evellentem, totamque domum voce lacrymabili velut mortuæ luctus officium impendentem, ferre non sustinens prorumpit ad lacrymas et inconsolabili mœstitudine prægravatur, nec virilis animi temperamento dolorem lenit vel lacrymas moderatur. Vertitur in luctum cithara et vox lætitiæ in mœrorem, jocularis ille plausus tristes complodit manus, et gravi intercedente suspirio novum ingeminat dolorem: virginum quoque chorus festas parans ducere choreas, dulcis melodiam cantum ponit, mœstosque modos inire cogitur; omnisque nuptiarum ille splendidus apparatus fuligine sordida tenebrescit et veste lugubri obtegitur. Et, quod amplius admirare, flentibus omnibus ipsa permanet sine fletu: velut voti compos tristes de se querimonias surda transit aure, nec concutitur ullo metu.

Hæc autem cum certa relatione præfatus Odo Bonæ Spei abbas comperisset, eumque virtus femine tam celebris commovisset, accersivit ad se duos de suis, religiosos viros eosque illo sub obtentu hospitandi destinavit, quibus ut eam pie consolationis manu refoverent et quid agere intenderet convenirent, summa cum diligentia demandavit. Quos ad se venientes pater virginis liberalissime suscipiens super omnia vultus hilares impartivit, ipsa vero missos velut a cœlesti sede nuntios venerata devoto illis ministerio deservivit. Cumque illis clam sciscitantibus votum suum et propositum ad unguem expedisset, et eorum sibi in hoc auxilium præsto esse aure credula percepisset: postulavit patrem suum ut viam castitatis quam elegerat nullis (*sic*) ultra conjugalis copulæ impediret, sed sibi jam inutili et quasi jam repudiatæ, exeundi de sæculo, benigno favore licentiam impartiret. Ille petitioni huic nullatenus accedit, sed contradictoriæ negationis objectat repagulum, frivolumque reputat quod voluntariæ paupertatis et religionis arctissime quærit angustum subire latibulum, cum multarum hæres possessionum claro nomine potius debeat insigniri, et florida viridisque juvena viro pubertatis suæ lege uxoria conniri. Tunc illa: « Si, inquit, vocem deprecationis meæ non admittis, nec dimittis me ut ad locum supernæ vocationis jam pede libero valeam proficisci, si bravium pro quo in hoc stadio currere mittendo te impediendo nequivero adipisci, florem, quem dicis juvenæ meæ, adeo destruem et succidam, ut non solum a nobili quolibet; sed nec a plebeio debeat concupisci; sed et dolorem capiti tuo addam quem etsi volueris, non poteris oblivisci. Quid me invitam conjugari, tanta tam-

que vana sollicitudine contendis? Quid mundo mortuam iterum mundo non posse vivere diligentius non attendis? Revera, pater, noveris quod si votis meis spes non alia penitus arrideret; si mihi, inquam, secundos viæ successus nisi hæc sola conditio responderet, ut te videlicet pedibus meis in cœno quolibet substrato pontem mihi tuo corpore ministrares, si mihi ad transeundum te ipsum incurvares fronte libera fateor, per te transire non tardarem; et te contempto, imo conculeato ad locum quem elegi gratulabunda properarem. Cum his vel his similibus verbis, pio cum patre litigio decertaret, ille autem se proficere jam penitus desperaret, turbatum est in illo vehementer cor ejus, tandemque, licet tristis, annuit votis ejus.

Accepta licentia præfatos hospites convenit et precatur, ut illorum ducatu vel patrocinio de Ægypto festinanter egredi mereatur. Qui petitioni illius aurem benevolam inclinantes, ad monasterium quam celeriter sunt regressi, et abbati rem seriatim retexere sunt aggressi. Quorum nuntio abbas laetabundus applaudit, assumptisque secum quibusdam fratribus virgini festinus occurrit, quæ videns eum, ad pedes ejus humiliter accurrit, eique propositum suum ore satis facundo decurrit. Postquam vero ad invicem pia colloquia miscuerunt, et causam pro qua convenerant, disposuerunt, valescens illa parentibus et sæculo, de domo et cognatione sua egressa est, et ab eodem abbate sanctæ religionis habitum suscipiens, claustrum obedientiæ sub ipso ingressa est, ac monasticæ professionis disciplinam eum devotis illis feminis viriliter aggresso est. Quæ quanto fervore sanctitatis et studio in brevi profecerit, quanta humilitatis et obedientiæ cæterarumque virtutum in illa fuerit perfectio, dicere non sufficio, sensu pauper, vita, verbis, ingenio. Ut enim bono principio finis optimus succederet, prius sumptus qui necessarii erant, sedens computavit, quam ædificandiæ turri pedem supponeret, ne si forte cœpto operi sumptus forte deesset vel materia, cachinnum moveret transeuntibus, et defectum risibilem pateretur inchoata nec perfecta maceria: nec tam turris ædificio responderet jactum improvide fundamentum, quam speluncam videretur præbere latronibus, vel aptum recondendis mortuorum cadaveribus monumentum. Eapropter montis cacumen altum, bibulasque vitans arenas in profundæ humilitatis fossa primum statuit pedes suos, utque ædificationis suæ constructio in directum consurgeret, **785** cresceret in templum sanctum in Domino, ad evangelicæ institutionis lineam dirigere studuit gressus suos. Quia igitur, jugum oneris Christi leve ac suave flexa cervice sibi imposuit; quia decantans canticum graduum ascensiones in corde suo in valle lacrymarum disposuit: inmisit Dominus in os illius canticum novum quod nemo potest cantare in terra aliena, nisi illa in Apocalypsi « ducta sub numero millia virginum centena (Apoc. xiv). » Solarum enim virginum canticum istud est: earum duntaxat quæ

quæ sequuntur Agnum quocunque ierit (Apoc. xxi). Porro tanta cibi et potus abstinentia carnem suam edomuit, ut motus nativæ rebellionis in arido, ut ita dixerim, ventre locum recalcitranti non inveniret, ut mentem castam et sobriam nec mollietis delicata nec distenta crassitudo ad veneream intemperantiam emolliret. Unde quidam ethnicus: « Sine Cerere, inquit, et Libero friget Venus. » Si quando autem adversus eam bellicus vitiorum tumultus increbuit, si quando ventus contrarius intumuit, impatientiæ non dedit manus, sed patientiæ fortis ariete suos ad petram parvulos allisit: et serpentis caput suo insidiantis calcaneo in terram fortiter elisit (Gen. iii). In cujus virtutis officina quantopere studuerit insudare: subsequens iudicium evidenter poterit demonstrare.

Cum enim mundialis gloriæ spreto lenocinio adhuc recens jugo obedientiæ collum flexibile subiecisset, et seposita mollietate vestium, ciborumque suavi edulio, paupertatis ac parcimoniæ velut quibusdam compedibus pedem voluntarium injecisset: aspercutus et cibi parcitas corpus tenerum et delicatum attenuaverunt, et a pristina valetudinis robore infirmaverunt. Illa namque viridis ac robusta membrorum compactio indigesta ciborum cruditate soluta est, et corruptis humoribus, nitidæ cutis superficies maculosis tumoribus infecta est. Attendentes igitur, sorores virginæ speciem faciei in pallorem gelidum tam celeriter immutatam, et cutem, quæ fuerat vitro clarior, quibusdam in locis inflatione vitiosa jam rugatam: suspicatas sunt eam lepræ contagio prægravari, cœperuntque ad invicem murmurare, quod deberet a cæterarum consortiis velut de castrorum medio sequestrari. Quod cum jam palam ab omnibus ventilaretur, et a quibusdam qui sibi prudentiores in hoc viderentur, loco diligentius inspecto, leprosa reputaretur, jussa est illi in partem casula fabricari, et humano lippiente iudicio, mente et corpore munda velut immunda extra cæteras commorari. At vero humilis ancilla Christi hujus despectionis opprobrium nequaquam ægre tulit: quinimo sciens virtutem in infirmitate perfici, injustam nominis sui reprobationem grantanter sustulit: et his quæ de se falsa suspicio mentiebatur supersedens aliquo modo obviare, in locum denominatum secedere non distulit. Cui dum quædam de sororibus ætatis præmaturæ in sociam eligeretur quæ juvenulam materno affectu consolaretur et necessaria studeret providere infausta mulier fronte licet rugata; sed animo irreverenti, et infrunito mandatis renuit obedire, dicens se adeo pusillanimum, sed ut verius dixerim, vecordem, ut hujus contactum immunditiæ nullo modo posset pati, seque male inobedienciæ offensam incurrere, quam illius ferre solamen infirmitati. Cujus rebellem contumaciam digna quidem sententiâ castigavit censura regularis: et cui suam cana infantilitas obsequium denegarat, promptum deinceps exhibuit famulatum ætas virginum puellaris. Porro ipsa inter

tot adversitatum crepitus non est mota, quin potius ex rerum difficultate animus illi crevit, et ad summæ sanctitatis apicem per passionum tolerantiam est promotus factaque omnium peripsema et velut domus inutile purgantium, illius semper formam præ oculis gestabat qui pro nobis percussus non habuit speciem vel decorem nec crucis recusavit subire tormentum. Hoc secum loquebatur, hoc sedulo retractabat, in hoc snos reflexerat cogitatus: manum illam sæpius intuens et deosculans quam tumor occupaverat reprobatus. Noverat siquidem virgo prudens, quoniam quisquis hanc militiam professus est, patientia illi necessaria est, quia, ut quidam ethnicus ait:

Levius sit patientia quidquid corrigere nefas est.

HORAT. ode 24.

Et Apostolus: « Tribulatio, inquit, patientiam operatur, patientia probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit (Rom. v). » Quia, ut ait Symmachus, spes quæ rerum semper adversarum patientiam suadet, in tuto est. Tanto namque devotius quanto secretius Dominum exorabat, ut de tot periculis nave solida emergere, tempore beneplacito sibi conferret, nec magnipendebat pro illius amore, si quid grave vel asperum jam sufferret, certa quod laboris et patientiæ fructum vitam æternam referret. Sed enim postquam in hujus aræ tritura plurimum est ventilata, postquam in aspero ejus est ungula probabiliter indurata, ille qui suos tentari non patitur supra id quod possunt, castigationis suæ flagellum temperavit; et vitiosi humoris deleta sorditie sanam et incolorem in castra cum cæteris revocavit. At vero tam diligenti solertia, tam solerti diligentia, obedientiæ auditorium frequentavit, ut nulli in hac disciplina inferiorem se esse pateretur, cujus legum custodiam adeo est amplexata, ut nil asperum, nil importabile, sed gratum ac leve reputaret, si quid facere juberetur.

786 Unde non multo post conversionem suam elapsó tempore, a Patre jam dicti monasterii in magistram super condiscipulas eligitur; et quia virtutum merito socias anteibat, quasi pro speculo vel regula cæteris præfigitur. Facta autem priorissa non inani flatu superbiæ intumuit, ob sui fastigium prioratus, quin potius humiliorem ac devotiorem illam reddit injuncta cura et amplioris debitum famulatus. Quæ matrem potius quam dominam se agnoscens, tanto affectu filias suas fovit et ad tam sublimem religionis arcem promovit, ut eam timore et amore filiali unanimiter amplexarentur, et ea duce ac prævia profectu voluntario ad meliora se cogi gratularentur. Hujus vita quodammodo sermo erat, quæ matura discretione sapientibus et insipientibus adeo præsto erat, ut ubique par sibi idemque manens se tamen singulis conformaret, non ut tepor uoxius vel dissoluta lentitudo tenorem rigoris propositi aliquatenus infirmaret, sed ut eas amore traheret, vinciret affectione, quo ad plenius grata impressione Christum in earum pectoribus informaret.

A Et quia ante turpe est, ut quidam ait, « aliud loqui, aliud sentire, » verbis ejus opera respondebant, et velut in unam percussa formam sibi invicem congruebant: sicque in culpas subjectarum auctoritate magistra invehatur, et regularem exercebat disciplinam, ut abrasa radicibus putredine vitiosa, benignum malagma imponeret et apponeret sanativam inflicto vulnere medicinam. Erga infirmos et pauperes ipsa propter Christum pauper et dolens tantis misericordiæ visceribus affluebat, ut non solum illis necessaria provideret, quibus materna sollicitudine præsidebat, sed et si quem circa se positum vel paupertatis vel invaletudinis alicujus nosset incommodo laborare, per quemdam hujus secreti sui fidelissimum vicarium de suo exiguo illorum utcumque studebat inopiam relevare. Dicebat enim illi pium hoc esse furtum quo infirmo misericorditer subveniret, quo Christum in nudo paupere operiret. Denique ut brevi utar compendio, tanta in vultu illius relucebat sanctitas, in moribus honestas, in consilio maturitas, in verbis utilitas, in carne et spiritu integritas, in diligendis omnibus profusa charitas, ut modum naturæ fragilis magnitudo virtutis excelleret: et normam supernæ illius conversationis in corpore mortali prætenderet. Nec mirum si imbibitum sapiebat liquorem quem pleno vase hauserat, quæ suam in cælis esse conversationem cum Apostolo (*Philip. iii*) dicere poterat. Cujus splendor gratiæ infra parietum latebras non potuit detineri, quin longe lateque vastis eructantibus radiis coruscaret: et fractum in domo obedientiæ optimum nominis ejus unguentum tanto circumquaque diffusum est odore, ut multos utriusque sexus ad currendum viam bonam in odore unguentorum, suorum invitaret. Nec fecit eam celebrem popularis favor, vel secundæ vulgi voces, quæ cum ipso sonitu percunt: sed probatæ virtutes animi, quæ possessorem sui, licet in angulo positum, licet absconditum in petra, per virtutum arbitros ad æternam sæculorum notitiam deferunt.

B Igitur cum complisset numerum dierum suorum, jamque reposita illi esset justitiæ corona pro merito laborum suorum: placuit ei qui eam vocavit et justificavit, viam peregrinationis suæ post cursum debitum terminare, et ex mundi naufragoso iucolatu ad locum placidæ mansionis hujusmodi assumptione gloriosa transportare. Corripitur siquidem febre ultima et diutino languore fatigatur, dolorque letifer infra pectoris domicilium crebris punctationibus debacchatur: et jam exhausti longa poenitentia corporis velut quasdam reliquias duro dente corrodens circa vitalem spiritum amplius ingravatur, humor subinde vitiosus superioris fistulæ instrumenti obducens meatum respirandi frequenter intercidebat; tumultumque diræ tyrannidis exercens, infra stomachi vastitatem, tussim importunam eiciebat: sicque morbus suas pedententim radices inserens et extendens, per dies singulos increcebat. Sic profecto, sic decebat ut hoc conflatorio ejus scoria ad purum excoqueretur, quatenus sic pro-

hata, sic excocta, in summis regis diademate digne insculpi mereretur. Propter quod licet minus habens virium, magno tamen animo sustulit hanc pressuram, gratias agens Deo quod sibi tantum incusserit colaphum, quod eam subire voluerit hanc trituram. Orationi itaque diebus ac noctibus instantius vacabat, faciemque Domini in confessione præoccupabat: et seipsam ante se constituens, causam suam diligenti discussione sub oculis illius districti iudicis dijudicabat, et quæcumque de se sibi displicebant, rigida invectione corrigens, pedes ejus cum Maria fletibus irrigabat. Cumque languor oppressivus eam jam per annum dimidium fatigasset, totisque contractis viribus super lectum ægritudinis penitus incurvasset: dolor redivivus intima cordis pulsans mordacius, indicavit eam debere in proximo resolvi, et vas suum quod in sanctificatione et honore hactenus possederat, communi sorte mortalium involvi. Adeo namque virtus, naturalis vel appetitiva vel retentiva illam abnegaverat, ut nullum cibum jam appeteret, quin potius stomacho refragante sumptum protinus rejiceret. Innecta proinde sacri liquore olei, jam sopitis, imo sepultis naturæ officii sancta ejus anima in corpore semiviva tota cœlestibus intendebat, et eorum quæ retro **787** sunt oblita in anteriora se extendebat; jugisque orationibus et lacrymis Christo se commendans, cui in vita sua perfecte studuit ancillari, exspectabat agonem suum læto exitu consummari. Cumque sanctam virginem matrem tristes admodum filia circumstarent, et ut earum curam gerere translata ad superos dignaretur, lacrymosis precibus postularent: ipsa morbum jaclantia declinans turbata est hoc sermone, et erumpens in lacrymas tali illis occurrit responsione: « Quare, inquit, o filia, me peccatricem hujusmodi sermonibus compellatis, cur a me quæ nullius momenti sum, quæ vix alicujus boni mihi conscia sum, ea quæ apostolorum cæterorumque sanctorum sunt, postulatis? Parcite vobis, quæso, a verbis hujusmodi, et meis potius delictis veniam dari implorate, et ut migrantem me hinc sinus ille Abrahamæ excipiat, orationibus finem meum, ei cui vivunt, et per quem sunt omnia, attentius commendate. »

Superveniente denique die solemnî Paschæ cum peracto cursu, ultimo jam palmæ spatio propinquasset, cum vetus corporis ejus fermentum ad purum languor diutinus expurgasset; celebratis sacrosanctis nostræ redemptionis mysteriis, illud salutare viaticum accepit: et inclinato die ad vesperum coram positis abbate, fratribus et sororibus, ejusque exitum ex more orationibus et psalmis commendantibus duodecimo Kalendas Maii, anno incarnati Verbi millesimo centesimo quinquagesimo octavo in pace requievit. Quam cum obdormisse sacræ virginis cognovissent, tanto affectu motæ sunt, tanta cordis mœstitia gravatæ sunt, ut earum vultus tristi admodum pallore obscurarentur, et desolationem suam lacrymis et suspiriis irrefragabiliter causarentur;

orationibusque et lacrymis devotas exortas impendentes funeri sancto ejus, sanctam illius animam psalmis et hymnis deduxerunt in montem Domini, et in tabernacula sancta ejus. Ut autem dies illuxit in crastinum, corpus illud sanctum a fratribus ad abbatiam deportatum est, ibique in commemoratione ejus sacrosanctis hostiis ad Deum allegatis, a venerabili abbate Aluensi Gregorio, Philippo ipsius loci abbate, Odone jam præfato et a sacerdotibus multaque fratrum circumstantia cum multo, ut decuit, honore sepulture mandatum est, quod licet seminatum sit in infirmitate, credo quod resurget in virtute, seminatam in corruptione surget in incorruptione, seminatam in mortalitate surget in immortalitate, seminatam in ignobilitate surget in gloria.

Felix igitur et beata ejus anima quæ ea die exire meruit de Ægypto, qua verus ille paschalis agnus libertatem veris reddidit Israelitis, qua Christus resurrexit a mortuis non amplius gustaturus de amaro genimine hujus vitis. Felix, inquam, et beata quæ ea die in Galilæam meruit transmigrare, qua mundo primo innotuit novæ gloria resurrectionis; quæ tunc regem Salomonem in decore suo meruit videre, quando mater sua coronavit eum in die solemnitatis et lætitiæ, in die desponsationis suæ. Felix, inquam, virgo Oda, et secundum nomen suum laude digna est, imo Oda emphatice laus est. Sicut Psalmista memor beneficiorum Dei, non eum misericordem, sed misericordiam per excellentiam appellat: « Deus meus, inquit, misericordia mea (Psal. LVIII). » Jam profecto videt et gustat pia virgo quam suavis est Dominus (Psal. xxxiii), non tam per speculum et in ænigmate (I Cor. xiii), quæ prima abierunt; sed ambulat in lumine vultus Dei et in nomine ejus exultat tota die, cum illis beatorum choris qui in agone certaminis permanserunt. Dormit felici somno inter amplexus Sponsi cœlestis inebriata ab ubertate domus Dei; nec patitur ut quis eam suscitaret vel evigilare faciat, quandiu somno voluerit indulgere tam beatæ requiei. Quæ licet de sorte suæ beatitudinis sit secunda, tamen pro fratribus et sororibus suis ejus semper invigilat pia cura: pro quorum pace et salute divinam clementiam interpellat, orans ut omnes adversariorum impugnationes ab eorum sensibus vel sedibus procul pellat. Unde spero quod et mihi qui illius vitam studio dilectionis ac devotionis, rogatuque sororum utcumque scribere sum aggressus, sicubi in verbo offendi, si modum scribendi licitum sum transgressus, dabit veniam et ampliorem mihi gratiam impetrabit; et laborantem adhuc in maris magni et spatiosi fluctibus orationum suarum remigio ad optatum ducet cursu perfacili, quamvis ligno portatum fragili.

Ut igitur tandem absorpta morte in victoria, Deo placere cum illa mereamur in regione vivorum, confitemur nomini sancto ejus, et in laudem ipsius gloriemur, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.